

Pregled sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Bosnu i Hercegovinu u prvoj polovini 2019. godini

Pripremio: AIRE Centar

Uvod

U toku prve polovine 2019. godine Evropski sud za ljudska prava (u daljem tekstu: **ESLJP** ili **Sud**) je donio 13 presuda i 5 odluka o dopustivosti u odnosu na Bosnu i Hercegovinu.

Od ukupnog broja presuda jednu presudu je donijelo Vijeće^[8], a 12 presuda je donio *Komitet od tri sudije*.

U pogledu presuda, Sud je odlučivao u predmetima koja pretežno pokreću pitanja u vezi sa članom 6 (pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije za ljudska prava za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: **EKLJP** ili **Konvencija**), što je i u dosadašnjoj sudskoj praksi u odnosu na Bosnu i Hercegovinu slučaj.

Presude

Povrede prava iz člana 6 Konvencije su presudama utvrđene s obzirom na neizvršavanje pravosnažnih presuda sudova u Bosni i Hercegovini^[9] te nerazumnu dužinu trajanja postupka pred domaćim sudovima^[10].

U presudama u kojima je utvrđena povreda iz razloga neizvršenja ili dugotrajnog odlaganja izvršenja presuda Sud je naložio izvršenje presuda u propisanom roku, uz isplatu simbolične naknade podnositeljima predstavke na ime nematerijalne štete. Isplata naknade nematerijalne štete je dosuđena i presudom u kojoj je utvrđena nerazumnost u trajanju postupka pred domaćim sudom.

Sljedeća presuda koju je u navedenom periodu ESLJP donio pokreće pitanja iz člana 5 Konvencije, koja će ukratko biti izložena u nastavku teksta:

Dana 25.06.2019. godine Sud je donio presudu u predmetu *Al Husin protiv Bosne i Hercegovine* (br. 2) u vezi s pritvorom državljanina treće zemlje nakon oduzimanja BH državljanstva.

[8] *Al Husin protiv BiH*, predstavka broj: 10112/16, presuda od dana 25. juna 2019. godine.

[9] *Šain i drugi protiv BiH*, predstavka br. 61620/15 i 53 druge, presuda od dana 17. januara 2019. godine; *Elčić i drugi protiv BiH*, predstavka br. 34524/15 i 5 drugih, presuda od dana 17. januara 2019; *Avdić i ostali protiv BiH*, predstavka br. 47345/15 i 40 drugih, presuda od dana 7. februara 2019; *Dujak i ostali protiv BiH*, predstavka br. 17303/15 i 52 drugih, presuda od dana 7. februara 2019; *Hrnjić i drugi protiv BiH*, predstavka br. 20954/13 i 57 drugih, presuda od dana 7. februara 2019; *Vučetić i drugi protiv BiH*, predstavka br. 25698/15 i 7 drugih, presuda od dana 9. maja 2019; *Duranspahić i drugi protiv BiH*, predstavka br. 47761/16 i 9 drugih, presuda od dana 9. maja 2019; *Golić i drugi protiv BiH*, predstavka br. 51441/16 i 40 drugih, presuda od dana 16. maja 2019; *Katić i drugi protiv BiH*, predstavka br. 50972/16, presuda od dana 27. juna 2019; *Balić i drugi protiv BiH*, predstavka br. 44080/16, presuda od dana 27. juna 2019. *Hodžić i Sirčo protiv BiH*, predstavka br. 34526/15, 34530/15, presuda od dana 27. juna 2019. godine.

[10] *Škrbić i Vujičić protiv BiH*, predstavka br. 37444/17; 75271/17, presuda od dana 6. juna 2019.

Podnositelj predstavke, sirijski državljanin, u nekadašnjoj Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji je boravio od 1983. godine kao student, nakon čega se naselio u Hrvatskoj gdje je zaključio brak i dobio djecu. Podnositelj predstavke je nepoznatog datuma dobio državljanstvo BiH. Tokom rata u BiH od 1992. - 1995. je djelovao kao vođa grupe stranih mudžahedina.

Godine 2007. BiH podnositelju predstavke je oduzeto državljanstvo, nakon čega je podnio zahtjev za azil. Godine 2008. nakon što je navedeni zahtjev odbijen, smješten je u imigracijski centar iz sigurnosnih razloga. Iste godine podnosilac predstavke je podnio svoju prvu predstavku Sudu (*Al Husin protiv BiH*, aplikacija br. 3727/08) po kojoj je Sud donio presudu i naložio da BiH ne smije protjerati podnositelja predstavke sve dok se vodi postupak pred Ustavnim sudom BiH. Godine 2012, po donošenju rješenja o protjerivanju, Sud je utvrdio da bi podnositelj predstavke, ukoliko bude protjeran, u Siriji bio izložen riziku postupanja protivno članu 3 Konvencije te da je njegov pritvor bio protivan pravima garantovanim članom 5 stav 1 Konvencije. U martu 2012. godine Služba za poslove sa strancima je izdala novo rješenje o protjerivanju, kojim je utvrđeno da će, u slučaju da dobrovoljno ne napusti zemlju, biti izdato dodatno rješenje o protjerivanju u treću zemlju. U vremenskom periodu od septembra 2012. do avgusta 2014. domaće vlasti BiH su kontaktirale više od četrdeset zemalja kako bi zatražile mogućnost prihvatanja podnositelja predstavke, međutim, trideset osam zemalja je odbilo, a ostale zemlje nisu odgovorile. Nakon više od osam godina pritvora, februara 2016. godine, podnositelj predstavke je pušten uz mjere nadzora iz razloga što je pritvor trajao duže nego je dozvoljeno novim Zakonom o strancima.

Podnositelj predstavke se žalio da je pritvor bio nezakonit i nespojiv s garancijama iz člana 5 stav 1 tačke (f) i člana 5 stav 4 Konvencije.

Sud je ponovio stav iz presude *Saadi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* da država ima pravo na lišavanje slobode u kontekstu imigracijske kontrole. Međutim, istaknuto je da član 5 stav 1 tačka (f) ne podrazumijeva da se pritvor razumno gledajući smatra potrebnim, ali može biti opravdan samo dok je u toku postupak protjerivanja ili izručenja i ukoliko se postupak provodi sa dužnom pažnjom.

Presudom je također istaknuto da lišavanje slobode mora biti zakonito, odnosno, mora biti u skladu sa materijalnim i procesnim pravilima države o kojoj je riječ, ali da zakonitost neće biti dovoljna ukoliko se lišavanje slobode ne provodi na način da se u obzir uzme svrha zaštite pojedinca od proizvoljnosti. Iz tih razloga je ponovljeno da se pritvor mora provesti u dobroj vjeri te da mora biti usko povezan s osnovom na kojem se zasniva pritvor, kao i da mjesto i uslovi pritvora moraju biti primjereni, te da pritvor ne smije trajati duže od vremena koje je razumno potrebno u da bi se postigla svrha kojoj se teži. Konačno, Sud je ponovio da domaće vlasti moraju provjeriti da li se protjerivanje u stvarnosti zaista može provesti a kako bi se donijela konačna ocjena o tome da li je pritvor u cjelini i dalje opravdan.

Cijeneći osnovanost datog slučaja, Sud je zaključio da u konkretnom slučaju razlozi za pritvor podnositelja predstavke nisu bili valjani tokom trajanja pritvora, s obzirom da kontaktiranje više od četrdeset zemalja u svrhu protjerivanja ukazuje na nepostojanje realne mogućnosti protjerivanja. U tom smislu, Sud je utvrdio povredu člana 5 stav 1 (f) za period između avgusta 2014. i februara 2016. godine.

Pozivajući se na jednu raniju presudu, *A. i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Sud je podsjetio da garancije moraju biti primjerene lišavanju slobode pojedinca. U tom smislu, pravo podnositelja predstavke se mora razmatrati u odnosu na član 5 stav 4 Konvencije i mora biti u ravnoteži sa javnim interesom nacionalne sigurnosti. Stoga je Sud zaključio da je nakon žalbene odluke podnositelj predstavke imao mogućnost da efikasno ospori optužbe protiv njega te nije utvrđena povreda člana 5 stav 4 Konvencije.

Podnositelju predstavke je dosuđen novčani iznos od 9.000 eura na ime naknade nematerijalne štete na ime pretrpljenih duševnih bolova uslijed utvrđene povrede.

Odluke

U predmetu *M.I. protiv BiH*^[11] podnositelj predstavke se žalio prema članu 3 Konvencije, navodeći da bi u slučaju protjerivanja u Rusiju, bio pritvoren, mučen ili ubijen imajući i vidu optužbe protiv njega i prethodno zlostavljanje njega i članova njegove porodice. Pritužba se temeljila i na povredu člana 2 Konvencije, s obzirom na „naznake i pokušaje ponovnog uvođenja smrtne kazne, posebno u kontekstu osoba koje su optužene za terorizam“, kao i prema članu 13 Konvencije na način da sudovi u BiH nisu dovoljno procijenile njegove pritužbe na temelju člana 2 i 3 Konvencije da mu je uskraćen pristup postupku azila prilikom ulaska u BiH i tokom postupka protjerivanja, te da nije imao pristup pravnim lijekovima s automatskim suspenzivnim učinkom u odnosu na njegove pritužbe u vezi sa navedenim članovima Konvencije. Sud je u ovoj odluci podsjetio na opća načela koja se odnose na ocjenu zahtjeva za azil prema članu 2 i 3 Konvencije, a koja su detaljno izložena su u presudi *F.G. protiv Švedske*.

U pogledu člana 3 Konvencije Sud je naveo da se u datom slučaju trebaju sagledati kako opća situacija u državi koja je zatražila izručenje, tako i individualna situacija podnositelja predstavke, te da se u obzir treba da uzmu i garancije koje je dao Ured glavnog tužitelja Ruske Federacije (u daljem tekstu: *OPGRF*) u pogledu njegovog postupanja u slučaju izručenja podnositelja predstavke, za koje je Sud istako da podnositelj predstavke nije uspio dokazati da date garancije nisu valjane, te nije našao drugog osnova za sumnju u to da će uvjerenja koja je dao *OPGRF* biti poštovana. Sud je, doduše, istakao je u diskrecionoj moći vlasti BiH da iskoriste mogućnost koju imaju u provođenju diplomatskog nadzora nad poštivanjem uvjerenja koje su dale ruske vlasti. Konačno je Sud zaključio da nije utvrđeno da postoje značajni razlozi za vjerovanje da bi podnositelj predstavke bio izložen stvarnom riziku zlostavljanja u slučaju izručenja Rusiji, te da su njegove pritužbe očigledno neosnovane, u skladu s čim ih je odbacio prema članu 35 stav 3 (a) i 4 Konvencije.

U pogledu pritužbi prema članu 2 Sud je istakao da je Ustavni sud Ruske Federacije nametnuo neograničeni moratorij na smrtnu kaznu u Rusiji, a da se neosnovane tvrdnje podnositelja predstavke koje ukazuju na suprotno. S obzirom na pritužbu podnositelja predstavke na temelju člana 13, u vezi s članom 2 i 3 Konvencije, Sud je podsjetio da se član 13 ne može tumačiti tako da zahtijeva pravni lijek u domaćem zakonu u odnosu na svaku navodnu pritužbu koju bi pojedinac mogao istaći prema Konvenciji, te da svaka žalba mora biti sporna u smislu Konvencije. Iz prednjih razloga, Sud je zaključio da su svi materijalni prigovori podnositelja predstavke prema članu 2 i 3 očigledno neosnovani, te da podnositelj predstavke nije istakao nijednu spornu pritužbu u smislu Konvencije, a u vezi s čim ni član 13 nije primjenjiv. Kako je pritužba u cjelini nespojiva *ratione materiae* s odredbama Konvencije, jednoglasno je *Komitet od troje sudija* odlučio da predstavku odbaci kao nedopustivu u smislu člana 35 stav 3 i stav 4 Konvencije. U vezi sa primjenom privremene mjere prema kojoj je BiH postupila u skladu sa članom 39 Poslovnika Suda, Sud je naglasio da se prekida.

U sljedeće četiri odluke, Sud je odlučio da briše predstavke sa liste svojih predmeta u skladu sa članom 39 Poslovnika Suda iz sljedećih razloga:

U predmetu *Jasminka Mujkanović-Hrustanović protiv BiH*^[12] podnositeljica predstavke se žalila prema članu 6 stav 1 zbog prekomjerne dužine parničnog postupka. Kako je u konkretnom predme-

[11] *M.I. protiv BiH*, odluka od 29.01.2019. godine.

[12] *Jasminka Mujkanović-Hrustanović protiv BiH*, odluka od 31.01.2019. godine.

tu zaključena prijateljska nagodba, a je Sud uvjerenja da se nagodba temelji na poštivanju ljudskih prava definiranih Konvencijom i protokolima uz Konvenciju, te nisu postojali razlozi koji bi mogli opravdati nastavak ispitivanja predstavke, slučaj je brisan sa liste predmeta.

Podnositelj predstavke se u predmetu *MEFA-OIL d.o.o. protiv BiH*^[13] žalio zbog neizvršenja pravosnažne presude donesene u njegovu korist, i to prema članu 6 stav 1 i članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Kako je također zaključena prijateljska nagodba u datom predmetu, Sud je odlučio da predmet briše sa liste predmeta.

U pogledu pritužbe podnositeljice predstavke u predmetu *Aida Žiško protiv BiH*^[14] zbog neizvršenja pravosnažne presude donesene u njenu korist, i to prema članu 6 stav 1 i članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, Sud je također brisao predmet sa liste iz razloga što je podnositeljica predstavke obavijestila Sud o tome da je zaključena vansudska nagodba sa dužnikom.

Predstavka u predmetu *Sreten Stefanović protiv BiH*^[15] je pokrenula pitanja u vezi sa povredom člana 6 stav 1 i član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju u pogledu nemogućnosti podnosioca predstavke da naplati adekvatnu zakupninu za iznajmljivanje svog stana, uključujući i zakupninu u bilo kojem iznosu za period prije stupanja na snagu Zakona o zakupu stanova iz 2015. godine. Međutim, nakon smrti podnosioca predstavke njegov punomoćnik je obavijestio Sud da njegov unuk izražava želju da nastavi sa predstavkom, o čemu je priložio kopiju obrasca punomoći za zastupanje, koja punomoć nije sadržavala originalne potpise niti je bila tačno datirana. Kako Sud nije bio uvjeren da je dovoljno dokazano da bi bilo koji od nasljednika podnosioca predstavke ili članova uže porodice mogli imati legitiman interes da nastave postupak po predavci, s obzirom da se izjava punomoćnika bez bilo kakvih potkrjepljujućih dokumenata, ili propisno ovjerene punomoći, ne može smatrati dostatnim dokazom, Sud je u smislu člana 37 stava 1 (a) Konvencije odlučio da skine predmet sa liste slučajeva.

[13] *MEFA-OUL d.o.o. protiv BiH*, odluka od 31.01.2019. godine.

[14] *Aida Žiško protiv BiH*, odluka od 14.02.2019. godine.

[15] *Sreten Stefanović protiv BiH*, odluka od 16.05.2019. godine.